

Friedrich Nietzsche

Așa grăit-a Zarathustra

În românește
de
George Emil Bottez

ANTET

Redactor: Crenguța Năstase
Tehnoredactare computerizată: Oana Georgescu și
Olivia Godeanu
Coperta: Ion Năstase

ISBN 978-973-636-363-4

Actuala ediție reproduce traducerea în limba română a
lui George Emil Bottez în anul 1916 apărută la EDITURA
LIBRĂRIEI ȘCOALELOR, BUCUREȘTI.

Tiparul a fost executat de tipografia
ANTET XX PRESS
tel.: 021/2221245, 021/2234945
E-mail: comenzi@antet.ro
www.antet.ro

PROLOGUL LUI ZARATHUSTRA

1

Pe vremea aceea, când Zarathustra ajunsese la vârsta de treizeci de ani, își părăsi țara și ținuturile natale ducându-se în munți. Acolo se înveselea cu gândul și singurătatea, și vreme de zece ani nu se simți ostenit cu o astfel de viață. Dar în sfârșit inima i se preschimbă și – într-o bună dimineață trezindu-se o dată cu zorii zilei – apucă înspre soare-răsare, căruia îi grăi astfel:

– O, mare astru! Ce fericire ai mai avea tu, de n-am fi noi aceia pe care ne luminezi?

De zece ani de când tot vii spre peștera mea, te-ai fi simțit sătul și de lumina ta și de drumul acesta, de n-aș fi fost eu, vulturul și șarpele meu.

Dar noi te așteptăm în fiecare dimineață, îți luam prisosul și pentru aceasta te binecuvântăm.

Uite! m-am dezgustat de înțelepciunea mea, întocmai ca alina care a strâns prea multă miere. Am nevoie de mâini care se întind.

Aș vrea să dăruiesc și să împart până ce înțelepții din sânul oamenilor vor fi iarăși veseli în nebunia lor, iar săracii – fericiți în avuția lor.

Iată pentru ce trebuie să mă pogor în adâncuri, cum faci tu seara când te duci dincolo de mări, ducând lumina ta de partea cealaltă a lumii, o, astru ce reverși avuția!...

Trebuie să dispar și eu ca și tine, *să mă culc*, cum spun oamenii către care vreau să mă cobor.

Binecuvântează-mă, deci, ochi liniștit care poate vedea fără dușmănie, chiar o fericire nemărginită!

Binecuvântează pocalul ce vrea să se reverse, pentru ca toată apa aurită în curgerea ei, să ducă pretutindeni oglindirea bucuriei tale!...

Uite! această cupă vrea să se golească iarăși, iar Zarathustra vrea să fie din nou om...

Astfel începu coborâșul lui Zarathustra.

2

Zarathustra coborî singur munții și nu întâlni pe nimeni. Dar când ajunse în păduri, deodată se ivi înaintea lui un moșneag care-și părăsise sfânta lui colibă, ca să caute rădăcini în pădure. Și bătrânul grăi astfel lui Zarathustra:

– Nu mi-i necunoscut drumetul acesta; uite ani și ani de când trecut-a el pe aici și se chema Zarathustra, dar s-a schimbat...

Pe vremea aceea îți duceai cenușa în munți: azi vrei să-ți duci focul în vale? Nu te temi de pedeeapsa incendiatorilor?

Da, îl recunosc pe Zarathustra. Ochiul lui e limpede și pe buza lui nu se vădește nici o zbârcitură de dezgust. Nu înaintează el ca un dănțuitor?

Zarathustra s-a preschimbat, Zarathustra s-a prefăcut în copil, Zarathustra s-a deșteptat: ce vei face tu acum pe lângă aceia ce dorm?

Viețuiai în singurătate ca într-o mare – și marea te legăna. Spre nenorocul tău vrei să te cobori pe pământ? Spre nefericirea ta vrei să-ți târăști iarăși tu însuți trupul?

Zarathustra răspunse:

– Iubesc oamenii.

– Pentru ce oare, glăsuși înțeleptul, dusu-m-am în codri și singurătate? Nu oare pentru că iubeam prea mult oamenii?

Acum îl iubesc pe Domnul – nu mai iubesc deloc oamenii. Omul e pentru mine un ce prea nedesăvârșit. Dragostea omului m-ar ucide.

Zarathustra răspunse:

– Vorbit-am eu despre iubire!... Vreau să fac un dar oamenilor.

– Nu le dăruie nimic, rosti sfântul. Ci mai bine ia-le ceva și ajută-le să ți-l ducă tot ei, nimic nu le va fi mai pe plac în afară de lucrul acesta: să-ți faci și ție bine!...

Iar de vrei să le dai, nu le da nimic mai mult decât o pomână și așteaptă ca ei să ți-o ceară!...

– Nu, răspuse Zarathustra, eu nu fac pomeni. Nu-s destul de sărac pentru aceasta.

Sfântul prinse a râde de Zarathustra și grăi astfel:

– Încearcă atunci să-i faci să-ți primească comorile. Ei nu se încred în singuratici și nu cred că noi venim să le dăm.

În auzul lor pașii singuraticului răsună prea straniu de-a lungul străzilor. Neîncrezători ca noaptea, culcați în paturile lor, auzind pe omul ce umblă cu mult înainte de răsăritul soarelui, ei se întrebă, poate, unde se furișează hoțul acesta?

Nu te duce printre oameni, rămâi în codru!... Du-te mai bine printre dobitoace! De ce nu vrei să fii ca mine: urs printre urși, pasăre între pasări?

– Și ce face sfântul în păduri? întrebă Zarathustra, iar sfântul răspuse:

– Fac cântece și le cânt; iar când fac cântecele râd, plâng și murmur: astfel preamăresc pe Domnul. Cu cântecele, plânsetele, râsetele și șoaptele, aduc mulțumită Domnului, care este Dumnezeuul meu. Totuși, tu ce dar ne aduci?

Când auzi Zarathustra cuvintele acestea, salută pe sfânt și-i spuse:

– Ce aș avea să-ți dau? Lasă-mă să plec mai degrabă, pentru ca să nu-ți iau nimic!

Și așa se despărțiră unul de altul, bătrânul și bărbatul, râzând cum ar râde doi băiețandri.

Iar când Zarathustra rămase singur, își grăi astfel inimii:

– Să fie cu putință! Acest sfânt unchiaș n-a auzit vorbindu-se încă în pădurea lui că *Dumnezeu a murit!*

Mai apoi sosi vremea când Zarathustra poposi în orașul vecin, cel mai aproape de păduri, unde întâlni o mare mulțime

strânsă în piața publică: căci se vestise că un dănțuitor pe frânghie se va arăta. Și Zarathustra grăi poporului spunându-i:

– *Vă propovăduiesc pe supraom.* Omul e un ce care trebuie supraînălțat. Ce ați făcut voi, oare, pentru a-l reînălța?

Toate fapăturile au făurit până în prezent câte ceva mai presus de ele; voiți oare să fiți voi refluxul acestui mare talaz, ba chiar mai mult: să vă reîntoarceți la dobitoc, decât să supraînălțați omul?

Ce este maimuța pentru om? O bătaie de joc ori o dureroasă rușine. Și aceasta pare să fie omul pentru supraom: o bătaie de joc sau o dureroasă rușine.

Ați străbătut drumul viermelui până la om și v-a rămas mult din râmă. Odinioară erați maimuță iar acum omul e mai mult maimuță decât însăși maimuța.

Însă cel mai înțelept dintre voi nu e, el însuși, decât un ce răvășit, șubred, făurit dintr-o plantă și o nălucă. Cu toate acestea spusu-v-am eu să fiți nălucă ori plantă?

Iată, eu vă predic pe supraom!

Supraomul e înțelesul pământului. Fie ca voința voastră să vă spună că Supraomul caută să fie rostul pământului.

Vă conjur, frații mei, să rămâneți credincioși pământului și să nu credeți în acei ce vă grăiesc despre speranțele suprapământești! Aceștia sunt otrăvitori – fie c-o știu sau nu.

Aceștia sunt otrăvitorii vieții, niște muribunzi și niște otrăviți ei înșiși din aceia de care pământul însuși e obosit: ducă-se deci!...

Altădată blestemul împotriva lui Dumnezeu era cea mai mare fărădelege, dar Dumnezeu a murit și cu el pierit-au și defăimătorii lui. Ceea ce e mai grozav acum, e a defăima pământul și a prețui măruntaiele nepătrunsului mai mult decât rostul pământului însăși!

Odinioară sufletul privea trupul cu dispreț și atunci nimic nu era mai mareț decât disprețul acesta: și-l voia slab, urâcios, înflămânzit! În chipul acesta se gândea să-i scape și lui și pământului!...

O! sufletul acesta era el însuși slab, uricios și înfometat: și pentru dânsul cruzimea era o plăcere!...

Ci voi, frații mei, spuneți-mi: ce vestește trupul vostru su-fletului? Nu este acel suflet al vostru sărăcia, murdăria și vred-nica de milă mulțumire de sine?

Adevăr grăiesc vouă că omul este un fluviu necurat. Trebuie să devină ocean pentru ca să poată să primească, fără să se murdărească, un fluviu necurat.

Iată, eu vă predic supraomul: el este oceanul; în el se poate scufunda marele vostru dispreț.

Ce vi se poate întâmpla mai sublim? E ceasul marelui dis-preț. Ceasul când fericirea voastră însăși se preface în dezgust, totul ca și judecata și virtutea voastră.

E ora când vă spuneți: „Ce-mi pasă de fericirea mea? Ea e sărăcie, murdărie și vrednica de milă mulțumire de sine. Ci feri-cirea mea ar trebui să îndreptățească existența însăși!“

E ceasul când vă spuneți: „Ce-mi pasă de judecata mea? Este ea lacomă de știință, ca leul de hrană? E sărăcie, murdărie și vrednica de milă mulțumire de sine?“

E ora când vă spuneți: „Ce-mi pasă de virtutea mea! Ea nu m-a făcut încă să aiurez. Cât de obosit sunt de binele și de răul meu!... Toate acestea sunt sărăcie, murdărie și vrednica de milă mulțumire de sine“.

E ceasul când vă spuneți: „Ce-mi pasă de dreptatea mea!... Nu văd c-aș fi cărbune arzând; dar că dreptul e cărbune aprins!“

E ora când vă ziceți: „Ce-mi pasă de mila mea! Mila nu-i oare crucea pe care se ținutuește acela care iubește oamenii? Și mila mea nu e o crucificare“.

Vorbitu-v-am astfel? Ați râs voi așa? Vai, de ce nu v-am auzit strigând astfel?

Nu păcatele voastre – ci mulțumirea aceea care strigă îm-potriva cerului, e zgârcenia însăși chiar în păcatele voastre care strigă la ceruri!

Unde-i deci fulgerul ce v-ar linge cu limba lui? Unde-i ne-bunia ce-ar trebui să v-o inoculeze?

Iată, eu vă propovăduiesc Supraomul: el este fulgerul, el este această nebunie!...

Când Zarathustra spuse acestea, un oarecine din mulțime strigă:

– Am auzit vorbindu-se îndeajuns despre dănțuitorul pe funie; arată-ni-l ca să-l vedem acum!...

Și poporul râse de Zarathustra; dar dănțuitorul pe frânghie, care credea că se vorbise despre dânsul, se puse pe lucru.

4

În timpul acela Zarathustra privea norodul și se mira. Apoi grăi:

– Omul e o frânghie întinsă între dobitoc și supraom, o frânghie peste o prăpastie.

E primejdios să treci de partea cealaltă, periculos să rămâi în cale, primejdios să te uiți îndărăt – fior și oprire periculoasă.

Ceea ce este mare în om, e că el este o punte și nu un țel: ceea ce se poate iubi în om e că el este o *trecătoare* și un *povârniș*.

Îmi plac aceia care nu știu să trăiască altcum decât pentru a dispărea căci ei trec dincolo.

Iubesc pe marii defăimători, pentru că sunt marii adoratori, săgețile dorului spre celălalt tărâm.

Iubesc: pe aceia ce nu cercetează dincolo de stele un motiv pentru a pieri sau casă se ofere drept jertfă; dar acei ce nu se jertfesc pământului, pentru ca într-o zi pământul să aparțină Supraomului.

Iubesc pe acela ce viețuiește pentru ca să cunoască și care vrea să cunoască, pentru ca într-o zi să trăiască Supraomul. Căci astfel își voiește propriul său amurg.

Drag mi-i cel ce-și iubește virtutea: căci virtutea e o voință a povârnișului și o săgeată a dorinței.

Iubesc pe cel ce nu-și păstrează pentru sine decât o părțică din spiritul său, dar care vrea să fie în întregime duhul virtuții sale: căci astfel străbate puntea cu mintea.

Iubesc pe cel ce face din virtute închinarea și destinul său: căci numai așa, din pricina virtuții, va voi să viețuiască încă și să nu trăiască.

Iubesc pe cel ce nu vrea să aibă prea multe virtuți. Sunt mai multe virtuți într-o singură virtute, decât în două: e un nod de care se agață destinul.

Iubesc pe acel a cărui inimă se irosește, pe cel ce nu vrea să înapoieze nimic nici să i se mulțumească: el dă pururi și nu vrea să păstreze ceva.

Iubesc pe cel ce se rușinează văzând degetul lăsat în jos în favoarea lui și care, atunci s-ar întreba: „sunt așadar un fals jucător?” – căci vrea să piară.

Iubesc pe cel ce samănă cuvinte aurite în drumul operelor sale și pe cel care se ține de cuvânt mai mult decât făgăduiește: căci își vrea amurgul.

Iubesc pe cel care îndreptățește pe aceia ce vor veni și pe cel care mântuie pe cei din trecut, căci el voiește ca cei din prezent să-l facă să piară.

Iubesc pe cel ce iubindu-și idolul, îl pedepsește pentru că mânia zeului său trebuie să-l facă să piară.

Iubesc pe cel cu sufletul profund, chiar în rană, pe acel pe care o mică întâmplare îl poate face să piară: căci așa, fără șovăire, trece-va el puntea.

Iubesc pe cel a cărui inimă se revarsă până într-atât încât se uită pe sine însuși, și până acolo ca toate să fie în el: astfel toate lucrurile vor ajunge *povârnișul* lui.

Iubesc pe cel cu inima și duhul liber; astfel capul nu-i va sluji de măruntaie inimii, iar inima îl va târî spre amurg.

Iubesc pe toți cei cari sunt ca picăturile greoaie ce cad, una câte una, dintr-un nour ce plutește asupra oamenilor: ele vestesc fulgerul ce vine și dispar ca niște visări.

Iată, eu sunt un vestitor al fulgerului, o greoaie picătură din nori: dar acest fulger se cheamă *Supraomul*.

După ce spuse aceste cuvinte Zarathustra privi iarăși norodul și tăcu, apoi își grăi inimii sale:

– Iată-i pe aceia ce s-au pus pe râsete, ei nu pricep nimic; nu eu sunt graiul ce trebuie urechilor lor.

Trebuie oare ca mai întâi să le sfășii urechile, pentru ca să se deprindă a înțelege cu ochii? Trebuie oare să fac zgomot ca țambalagi și propovăduitorii de posturi?

Sau nu au încredere decât în bâiguieii?

Și totuși au ceva de care sunt mândri. Cum numesc ei acest ceva de care sunt mândri? Îl numesc civilizație, e ceea ce-i deosebește de păzitorii de capre.

De aceea nu le place, când vorbește cineva despre dânșii, să audă cuvântul „dispreț“: Grăi-voi deci mândriei lor.

Le voi vorbi despre ceea ce e mai de disprețuit: vreau să zic despre *ultimul om*.

Și astfel Zarathustra prinse a glăsuși poporului...

E vremea ca omul să-și fixeze sieși țelul. E timpul ca omul să sădească sămânța speranței celei mai de seamă.

Acum pământul e încă destul de bogat. Dar solul acesta va fi sărac într-o zi și sterp și nici un arbore nu va mai putea crește.

Vai! Veni-vor vremile când omul nu va mai arunca săgeata dorinței sale, peste capetele oamenilor; când coarda arcului său nu va mai ști să vibreze!

Adevăr vă spun vouă: e nevoie să mai purtați în sinea voastră haosul, pentru ca să se poată naște o stea dănțuitoare. Și-n adevăr grăiesc vouă: în voi purtați haosul.

Vai!... E aproape vremea când omul nu va mai naște stele pe lume. Vai! S-a apropiat timpul celui mai vrednic de dispreț din tot ce e printre oameni, și care nu mai este în stare să se disprețuiască pe sine.

Iată, vi-l arăt *pe cel din urmă om!*

Iubire? Creațiune? Dorință? Stea? Ce sunt toate astea? Așa se întrebă omul de apoi clipind din ochi.

Atunci pământul se va fi micșorat și va țupăi pe suprafața lui cel din urmă om, care micșorează tot. Rasa lui e indestructibilă ca și a ploșnițelor; omul de apoi trăiește mai mult ca oricare altul.